

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

ЕКОНОМІКА ТА ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

Спеціальності 242 “Туризм”

Рівень вищої освіти : „Бакалавр“

ЛЬВІВ – 2018

Рекомендовано до друку вченою радою
факультету туризму Львівського державного
університету фізичної культури
протокол № 1 від 12.09.2018 р.

Укладачі: д.е.н., доц. Павленчик Наталія Федорівна

© Львівський державний університет фізичної культури, 2018.

Зміст

Вступ.....	4
Розподіл балів за видами контролів.....	5
Структура навчальної дисципліни.....	6
Програма курсу “Економіка та фінанси підприємств”.....	7
Плани семінарських занять та їх зміст.....	10
Питання для контролю та самоконтролю знань.....	19
Рекомендована література.....	28

Вступ

У сучасних економічних відносинах між суб'єктами господарювання особливе місце належить фінансовим. Специфіка цих відносин полягає в тому, що вони завжди подаються у грошовій формі незалежно від того стосується це забезпечення виробничої діяльності коштами чи розподілу створених прибутків і накопичень підприємств, формування і використання відповідних фондів грошових коштів. Фінансові відносини завжди існують об'єктивно і мають конкретні форми прояву.

Студент повинен добре оволодіти методами та інструментарієм обґрунтуванням обсягів виробництва та реалізації продукції підприємства, його виробничої потужності, потреби підприємства у матеріальних ресурсах; товарну та цінову політику підприємства.

У творчому і глибокому засвоєнні курсу „Економіка та фінанси підприємств“, а також розвитку навиків самостійних досліджень повинні сприяти розв'язання студентами очної форми навчання практичних задач і завдань, які є невід'ємною складовою частиною системи підготовки спеціалістів в туристичній сфері.

Методичні рекомендації включають в себе питання на які необхідно звернути особливу увагу під час засвоєння курсу „Економіка та фінанси підприємств“. Вони сприятимуть студентам навчитись практично вирішувати найбільш важливі завдання пов'язані із підвищенням ефективності діяльності підприємств.

Дані методичні рекомендації розроблені для студентів очної форми навчання, метою яких є надати допомогу в індивідуальному опрацюванні та вивченні студентами дисципліни „Економіка та фінанси підприємств“, а також закріпити та поглибити знання, одержані під час освоєння теоретичного курсу і самостійної роботи з економічною літературою.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА ВИДАМИ КОНТРОЛІВ

Форма навчання / Теми занять	Поточне оцінювання, балів			Підсумковий тест (іспит), балів	Підсумкова оцінка*, балів
	Разом	Семинарські заняття	Самостійна робота		
Денна форма навчання	100	90	10	100	100
Тема 1.	100	0-5	10	50	100
Тема 2.					
Тема 3.					
Тема 4.					
Тема 5.					
Тема 6.					
Тема 7.					
Тема 8.					
Тема 9.					
Тема 10.					
Тема 11.					
Тема 12.					
Тема 13.					
Тема 14.					
Тема 15.					
Тема 16.					
Тема 17.					
Тема 18.					

* - розраховується як середньоарифметичне значення кількості балів поточного оцінювання та підсумкового тесту (іспиту):

$$\text{Підсумкова оцінка} = \frac{\text{Поточне оцінювання} + \text{Підсумковий тест(іспит)}}{2}$$

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
61-67	E		
35-60	FX	незадовільно	не зараховано
0-34	F		

FX – означає “незадовільно” – необхідно виконати певну додаткову роботу для успішного складання (перескладання предмету);

F – означає “незадовільно” – необхідна значна подальша робота (повторне вивчення курсу).

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	с	інд	с.р.	
Змістовий модуль 1. Підприємство в сучасній системі господарювання						
ТЕМА 1. Предмет і метод курсу “Економіка та фінанси підприємств”	4	1		1		2
ТЕМА 2. Підприємство – як суб’єкт господарювання	4	1		1		2
ТЕМА 3. Класифікація, види підприємств та основи підприємницької діяльності	6	2		2		2
ТЕМА 4. Управління підприємством та організація виробництва	6	2		2		2
Разом за змістовим модулем 1	20	6		6		8
Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення підприємства						
ТЕМА 5. Матеріально-речові елементи підприємства	5	2		2		1
ТЕМА 6. Основні фонди підприємств	3	1		1		1
ТЕМА 7. Оборотні фонди підприємств	3	1		1		1
ТЕМА 8. Кадри підприємства і зайнятість	6	2		2		2
ТЕМА 9. Продуктивність праці	6	2		2		2
Разом за змістовим модулем 2	23	8		8		7
Змістовий модуль 3. Чинники розвитку підприємства						
ТЕМА 10. Інвестиційна діяльність підприємств	6	2		2		2
ТЕМА 11. Якість, стандартизація та сертифікація продукції	6	2		2		2
ТЕМА 12. Ціни і ціноутворення на продукцію підприємства	6	2		2		2
ТЕМА 13. Ринок та ринкові відносини	6	2		2		2
Разом за змістовим модулем 3	24	8		8		8
Змістовий модуль 4. Фінанси, результати та ефективність діяльності підприємств						
ТЕМА 14. Витрати виробництва і собівартість продукції	6	2		2		2
ТЕМА 15. Фінанси підприємств	6	2		2		2
ТЕМА 16. Результати діяльності підприємств	3	1		1		1
ТЕМА 17. Ефективність діяльності підприємств	3	1		1		1
ТЕМА 18. Економічний ріст підприємства. Розміщення, концентрація, спеціалізація та кооперація виробництва.	5	2		2		1
Разом за змістовим модулем 4	23	8		8		7
Усього годин	90	30		30		30

ПРОГРАМА КУРСУ “ЕКОНОМІКА ТА ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ” (30 год.)

Тема 1. Предмет і метод курсу “Економіка та фінанси підприємств” (1 год.)

1. Теоретичні основи поняття “Економіка”. Види, основні питання та терміни.
2. Ресурси і проблеми вибору в економіці.
3. Предмет науки. Методологічні основи і методи дослідження.

Тема 2. Підприємство – як суб’єкт господарювання (1 год.)

1. Поняття підприємства, його складові та правові основи функціонування.
2. Цілі, функції і напрями діяльності підприємств.
3. Конкуренція і підприємство.

Тема 3. Класифікація, види підприємств та основи підприємницької діяльності (2 год.)

1. Поняття виробництва, підприємництво і підприємство.
2. Класифікація підприємств.
3. Види підприємств і їх економічна основа.
4. Структура підприємств.

Тема 4. Управління підприємством та організація виробництва (2 год.)

1. Поняття управління та сучасні принципи
2. Методи управління підприємством
3. Сутність організації виробництва

Тема 5. Матеріально-речові елементи підприємства (2 год.)

1. Поняття і класифікація ресурсів.
2. Енергетичні ресурси підприємств.
3. Механізація та показники використання техніки.

Тема 6. Основні фонди підприємств (1 год.)

1. Характеристика виробничих фондів.
2. Класифікація основних фондів .
3. Структура основних фондів.
4. Економічна оцінка і забезпеченість фондами.
5. Спрацювання і амортизація основних фондів.
6. Показники і шляхи покращення використання основних фондів.

Тема 7. Оборотні фонди підприємств (1 год.)

1. Економічна суть оборотних фондів.
2. Оцінка, склад і структура оборотних засобів.
3. Економічна ефективність використання оборотних засобів.
4. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних засобів.

Тема 8. Кадри підприємства і зайнятість (2 год.)

1. Ринок праці. Зайнятість і безробіття.
2. Кадри підприємства.
3. Показники та шляхи покращення використання трудових ресурсів.

Тема 9. Продуктивність праці (2 год.)

1. Характер праці і її особливості.
2. Поняття, суть і показники продуктивності праці.
3. Мотивація і оплата праці. Шляхи підвищення продуктивності праці.

Тема 10. Інвестиційна діяльність підприємств (2 год.)

1. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності. Джерела, види інвестицій та їх класифікація.
2. Лізинг, як особлива форма інвестицій.
3. Ефективність інвестицій.

Тема 11. Якість, стандартизація і сертифікація продукції (2 год.)

1. Поняття і показники якості продукції.
2. Методи оцінки і управління якістю продукції.
3. Стандартизація і сертифікація продукції.

Тема 12. Ціни і ціноутворення на продукцію підприємств (2 год.)

1. Економічна суть і функції ціни.
2. Види і системи цін на продукцію підприємств.
3. Принципи і методи ціноутворення.
4. Ціновий механізм ринкової економіки.

Тема 13. Ринок та ринкові відносини (2 год.)

1. Ринок. Його суть і функції.
2. Діяльність підприємств у ринкових умовах.
3. Інфраструктура ринку.

Тема 14. Витрати виробництва і собівартість продукції (2 год.)

1. Поняття витрат виробництва і собівартість продукції.
2. Склад витрат виробництва.
3. Класифікація витрат і управління ними на підприємстві.
4. Шляхи зниження собівартості продукції.

Тема 15. Фінанси підприємств (2 год.)

1. Фінанси та фінансові ресурси підприємства.
2. Функції фінансів підприємств.
3. Фінансова діяльність підприємства.
4. Система розрахунків на підприємстві

Тема 16. Результати діяльності підприємств (1 год.)

1. Товарно-грошові відносини і дія закону вартості.
2. Валова продукція підприємства та її розподіл.
3. Товарна продукція і канали її реалізації.

Тема 17. Ефективність діяльності підприємств (1 год.)

1. Поняття і суть економічної ефективності .
2. Показники економічної ефективності діяльності підприємств.
3. Рентабельність підприємства.
4. Чинники і шляхи зростання ефективності.

Тема 18. Економічний ріст підприємства. Розміщення, концентрація, спеціалізація та кооперація виробництва. (2 год.)

1. Економічний ріст і його типи. Суть і поняття інтенсифікації.
2. Науково-технічний прогрес та його ефективність.
3. Поняття і суть розміщення виробництва.
4. Спеціалізація підприємства. Концентрація виробництва.
5. Теоретичні засади та зміст кооперації.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ЇХ ЗМІСТ (30 год.)

Тема 1. Предмет і метод курсу “Економіка підприємства” (1 год.)

1. Теоретичні основи поняття “Економіка”. Види, основні питання та терміни.
Товар, типи товарів. Термін “Економіка” і його вживання. Позитивна, нормативна і інструктивна економіка.
2. Ресурси і проблеми вибору в економіці.
Ресурси підприємства. Альтернативне використання і альтернативна вартість. Вартість попередніх альтернатив.
3. Предмет науки. Методологічні основи і методи дослідження.
Поняття системи виробничих відносин. Зв'язок науки з іншими науками. Методологія і метод науки. Альтернативні види мов. Елементи діалектичного методу дослідження.

Тема 2. Підприємство – як суб'єкт господарювання (1 год.)

1. Поняття підприємства і його складові та правові основи функціонування.
Підприємство – як самостійний суб'єкт господарювання. Ознаки підприємства. Взаємозв'язки і відносини на підприємстві. Складові елементи підприємства. Місце інформації у функціонуванні підприємства. Господарський Кодекс України. Статут підприємства. Колективний та трудовий договір.
2. Цілі, функції і напрями діяльності підприємств.
Цілі і чинники, що визначають підприємство. Функції підприємства, види діяльності.
3. Конкуренція і підприємство.
Суть конкуренції. Мета конкуренції. Дія конкуренції. Монополізм.

Тема 3. Класифікація, види підприємств та основи підприємницької діяльності (2 год.)

1. Поняття виробництва, підприємництво і підприємство.

Складові процеси виробництва. Підприємництво, як ініціативна господарсько-комерційна діяльність. Державний контроль за діяльністю підприємств. Моделі підприємств. Ознаки і принципи діяльності підприємства.

2. Класифікація підприємств.

Типи підприємств: вузько, багатoproфільні, комбіновані підприємства. Показники, що характеризують потужність підприємства. Поділ підприємств за сферою діяльності.

3. Види підприємств і їх економічна основа.

Види підприємств: індивідуальне, ТзОВ, акціонерне товариство, селянське і фермерське господарство, приватно-орендне, кооператив, повне товариство, командитне товариство.

4. Структура підприємств.

Структура підприємств. Виробнича структура підприємства. Чинники, що визначають структуру підприємства. Основні і допоміжні підрозділи, їх функції.

Тема 4. Управління підприємством та організація виробництва (2 год.)

1. Поняття управління та сучасні принципи

Управління підприємством. Мета та цілі управління підприємством. Концепції управління підприємством. Основні принципи управління. Загальні принципи управління. Процес управління на підприємстві.

2. Методи управління підприємством

Методи та засоби управління. Особлива роль методів управління. Економічні методи управління. Організаційні методи. Соціально-психологічні методи.

3. Сутність організації виробництва

Зміст організації виробництва. Мета раціональної організації виробництва. Завдання організації виробництва. Складові організації виробничої системи. Основні завдання організації виробництва. Закономірності, основні принципи організації виробництва. Системна концепція організації виробництва. Принципи організації процесу управління.

Тема 5. Матеріально-речові елементи підприємства (2 год.)

1. Поняття і класифікація ресурсів.

Класифікація матеріально-технічних ресурсів по походженню, способу виробництва та характеру використання предмету праці і засоби виробництва.

2. Енергетичні ресурси підприємств.

Енергетичні ресурси підприємств, структура та показники забезпеченості їх.

3. Механізація та показники використання техніки.

Механізація виробництва і її стадії. Рівень механізації і показники використання техніки. Ступінь та шляхи зниження трудових експлуатаційних затрат.

Тема 6. Основні фонди підприємств (1 год.)

1. Характеристика виробничих фондів.

Засоби виробництва, їх роль і значення у процесі матеріального виробництва. Функціональна роль засобів та предметів праці у виробництві. Виробничі фонди та їх класифікація. Основні і оборотні фонди. Продуктивні фонди, фонди обігу і оборотні засоби.

2. Класифікація основних фондів.

Виробничі фонди. Виробничі і невиробничі засоби. Видова класифікація основних фондів.

3. Структура основних фондів.

Види основних фондів та їх структура. Активна і пасивна частини. Заходи поліпшення структури основних фондів.

4. Економічна оцінка і забезпеченість фондами.

Першопочаткова і відновна, залишкова і ліквідаційна вартість основних засобів. Фондозабезпеченість підприємства і фондоозброєність праці.

5. Спрацювання і амортизація основних фондів.

Фізичний і моральний знос. Напрями технічного розвитку підприємства. Методи нарахування амортизації. Стадії відтворення основних фондів підприємства.

6. Показники і шляхи покращення використання основних фондів.

Фондовіддача і фондомісткість продукції. Показники руху основних фондів. Шляхи покращення використання основних фондів.

Тема 7. Оборотні фонди підприємств (1 год.)

1. Економічна суть оборотних фондів.

Оборотні фонди. Нагромадження, зберігання та особливості руху оборотних фондів. Роль оборотних фондів у формуванні собівартості продукції.

2. Оцінка, склад і структура оборотних засобів.

Оборотні засоби, їх класифікація і структура. Виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція і грошові кошти. Стадії обороту. Управління оборотними засобами. Власні і позичкові оборотні засоби, їх нормування.

3. Економічна ефективність використання оборотних засобів.

Ефективність використання оборотних фондів. Коефіцієнт оборотності, період обороту. Матеріаловіддача та матеріаломісткість продукції.

4. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних засобів.

Роль та значення раціонального і економного використання оборотних засобів. Нормування оборотних засобів. Резерви підвищення ефективності використання.

Тема 8. Кадри підприємства і зайнятість (2 год.)

1. Ринок праці. Зайнятість і безробіття.

Ринок праці і робочих місць. Особливості ринку праці. Попиті пропозиція та чинники праці, що їх формують. Ринкова ціна праці. Внутрішній і зовнішній ринок праці. Сегментація ринку праці. Зайнятість і економічно активне населення. Безробіття: фрикційне, структурне, циклічне. Рівень безробіття. Причини безробіття.

2. Кадри підприємства.

Трудові ресурси і робоча сила. Категорії і структура персоналу підприємства. Керівники, спеціалісти, працівники.

3. Показники та шляхи покращення використання трудових ресурсів.

Баланс трудових ресурсів і праці та мета їх складання. Рівень використання трудових ресурсів. Умови та резерви підвищення ефективності використання трудових ресурсів.

Тема 9. Продуктивність праці (2 год.)

1. Характер праці і її особливості.

Суть і поняття праці як природної необхідності людей. Праця, як основний засіб інвестування. Особливості праці.

2. Поняття, суть і показники продуктивності праці.

Продуктивність праці, суть і значення її підвищення для підприємств. Методика визначення продуктивності праці.. Трудомісткість продукції.

3. Мотивація і оплата праці. Шляхи підвищення продуктивності праці.

Мотивація праці. Система мотивів праці і ієрархія потреб працівника. Класифікація методів мотивації. Матеріальні мотиви, форми і системи оплати праці. Обумовленість підвищення рівня продуктивності праці. Технічні, технологічні, економічні, соціальні і природні чинники продуктивності праці. Джерела та умови зростання продуктивності праці.

Тема 10. Інвестиційна діяльність підприємств (2 год.)

1. Поняття інвестицій інвестиційної діяльності. Джерела, види інвестицій та їх класифікація.

Поняття і походження терміну інвестиції. Роль і значення інвестицій. Реальні і фінансові інвестиції. Інвестиційна діяльність і основні напрями. Джерела інвестицій. Класифікація інвестицій: за обсягом вкладень; по характеру участі; за об'єктами вкладення, по часу інвестування; по формі власності; за регіональною програмою; за об'єктом вкладень.

2. Лізинг, як особлива форма інвестицій.

Лізинг і його переваги. Оперативний і фінансовий лізинг. Класифікація лізингу по типу і способу передачі майна.

3. Ефективність інвестицій.

Ефективність інвестицій. Послідовне, паралельне і інтервальне отримання прибутку.

Тема 11. Якість, стандартизація та сертифікація продукції (2 год.)

1. Поняття і показники якості продукції.

Корисність та якість товару. Основні напрями впливу якості. Показники якості: одиничні, комплексні, біологічні, технологічні, естетичні і екологічні.

2. Методи оцінки і управління якістю продукції.

Методи оцінки якості: органолептичний, лабораторний, економіко-статистичний. Коефіцієнт заліковості продукції. Управління якістю. Чинники, що впливають на якість продукції. Основні способи підвищення якості.

3. Стандартизація і сертифікація.

Стандартизація продукції. Принципи стандартизації. Державні та галузеві стандарти. Сертифікація продукції. Обов'язкова і добровільна сертифікація продукції.

Тема 12. Ціни і ціноутворення на продукцію підприємств (2 год.)

1. Економічна суть і функції ціни.

Поняття ціни. Економічне значення ціни для розвитку підприємства. Суспільно-необхідні затрати праці, закон вартості. Функції ціни: обліково-вимірjuвальна, розподільна, стимуляційна, регулювальна.

2. Види і системи цін на продукцію підприємств.

Розвиток системи ціноутворення. Структура і масштаб цін. Види цін: за характером обороту, за ступенем впливу держави на їх формування; за способом фіксації.

3. Принципи і методи ціноутворення.

Етапи процесу ціноутворення. Мета цінової політики підприємства. Методи і принципи ціноутворення. Економічно обґрунтована ціна.

4. Ціновий механізм ринкової економіки.

Попит і пропозиція – регулятори формування ціни і обсягів виробництва продукції. Закон попиту і закон пропозиції. Рівновага ціни. Основні функції ціни в ринковій економіці. Стимулююча, розподільча і сигнальна. Раціоналізм підприємства і раціоналізм споживача.

Тема 13. Ринок та ринкові відносини (2 год.)

1. Ринок. Його суть і функції.

Ринок – як система економічних відносин в сферах виробництва, обліку і розподілу товарів. Ринок і його функції. Взаємодія функцій ринкового середовища. Передумови, функціонування ринку.

2. Діяльність підприємств у ринкових умовах.

Система ринків. Види орієнтації виробника: виробнича, розподільча і маркетингова. Їх суть, основа і відмінності.

3. Інфраструктура ринку.

Функції інфраструктури ринку. Завдання інфраструктури. Класифікація інфраструктури ринку. Біржі. Товарні біржі. Гуртовий ринок. Аукціони.

Тема 14. Витрати виробництва і собівартість продукції підприємств (2 год.)

1. Поняття витрат виробництва і собівартість продукції.

Суспільні витрати, вартість і собівартість продукції. Економічне значення зниження собівартості. Види собівартості.

2. Склад витрат виробництва.

Склад і види витрат. Елементи витрат. Калькуляція собівартості. Витрати на оплату праці. Відрахування на соціальні заходи, амортизаційні витрати, інші операційні витрати.

3. Класифікація витрат і управління ними на підприємстві.

Класифікація витрат. Постійні і змінні витрати. Графічний метод процесу взаємодії постійних, змінних та сукупних затрат і грошової оцінки продукції. Граничні витрати і граничний продукт. Управління витратами. Структура собівартості продукції. Методи розподілу витрат по видах продукції при обчисленні собівартості.

4. Шляхи зниження собівартості продукції.

Чинник, що забезпечують зниження собівартості. Чинники першого порядку. Основні заходи скорочення матеріально-грошових витрат.

Тема 15. Фінанси підприємств

1. Фінанси та фінансові ресурси підприємств.

Фінанси підприємств як складова частина фінансової системи. Об'єкт фінансів підприємств. Склад та структура фінансових ресурсів підприємства. Грошові відносини. Фінансові ресурси підприємств. Формування фінансових ресурсів. Централізовані і децентралізовані грошові фонди. Призначення фінансів підприємства.

2. Функції фінансів підприємств.

Функції фінансів підприємств. Розподільча функція. Контролююча функція. Фінансовий контроль. Забезпечуюча функція, стимулююча, регулююча, формування грошових фондів і їх використання.

3. Фінансова діяльність підприємства.

Зміст фінансової діяльності. Основні завдання фінансової діяльності. Чинники фінансової діяльності. Фінансове планування і прогнозування. Фінансовий контроль та аналіз. Оперативна фінансова робота.

4. Система розрахунків на підприємстві.

Грошовий оборот. Готівкові розрахунки. Безготівкові розрахунки. Організація безготівкових розрахунків. Принципи організації безготівкових розрахунків. Види банківських рахунків. Порядок відкриття банківських рахунків.

Тема 16. Результати діяльності підприємств (2 год.)

1. Товарно-грошові відносини і дія закону вартості.

Товар і його вартість. Товарний характер відносин. Гроші – всезагальний еквівалент обліку. Товарно-грошові відносини. Закон вартості як регулятор відносин між товаровиробниками.

2. Валова продукція підприємства та її розподіл.

Валова продукція підприємств. Склад валової продукції підприємства. Її оцінка.

3. Товарна продукція і канали її реалізації.

Товарна і реалізована продукція. Рівень товарності. Канали реалізації продукції.

Тема 17. Ефективність діяльності підприємств (2 год.)

1. Поняття і суть економічної ефективності.

Поняття термінів “ефекту” і “ефективності”. Критерій ефективності. Взаємодія чинників і формування результатів виробництва. Поняття економічної ефективності виробництва. Виробничо-економічна і соціально-економічна ефективність.

2. Показники економічної ефективності діяльності підприємств.

Натуральні показники економічної ефективності. Вартісні показники. Методика розрахунку показників.

3. Рентабельність підприємства.

Рентабельність підприємства. Чистий дохід та прибуток підприємства, методика визначення. Рівень та норма рентабельності, методика розрахунку.

4. Чинники і шляхи зростання ефективності.

Чинники та джерела зростання ефективності. Ознаки зростання ефективності. Зовнішні і внутрішні чинники. Чинники, що впливають на збільшення виробництва продукції. Чинники, що впливають на скорочення матеріально-грошових затрат.

Тема 18. Економічний ріст підприємства. Розміщення, концентрація, спеціалізація та кооперація виробництва (2 год.)

1. Економічний ріст і його типи. Суть і поняття інтенсифікації.

Поняття росту. Екстенсивний тип росту та його чинники. Інтенсивний тип росту. Зв'язок між інтенсивним і екстенсивним типом. Інтенсифікація виробництва. Витратна і результативна концепції. Показники інтенсифікації підприємств. Вартісні та натуральні показники, методика їх визначення. Система натуральних показників.

2. Науково-технічний прогрес та його ефективність.

Науково-технічний прогрес. Його суть. Науково-технічна революція. Напрями НТП: агротехнічний, зоотехнічний, технічно-технологічний і організаційно-економічний та соціальний.

3. Поняття і суть розміщення виробництва.

Розміщення виробництва і поділ праці. Принципи розміщення виробництва в підприємствах.

4. Спеціалізація підприємства. Концентрація виробництва.

Суспільний поділ праці. Спеціалізація підприємства. Значення спеціалізації. Загальна, господарська і внутрігосподарська спеціалізація. Методика розрахунку рівня спеціалізації. Показники економічної ефективності спеціалізації. Суть та значення концентрації виробництва. Напрями концентрації. Оптимум розміру підприємства. Переваги крупних підприємств над дрібними.

5. Теоретичні засади та зміст кооперації.

Теоретичні засади та зміст кооперації. Кооперація як співробітництво. Концептуальні підходи до розуміння поняття кооперація. Кооперація як економічне явище. Ідея кооперації.

ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ТА САМОКОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Тема 1. Предмет і метод курсу “Економіка та фінанси підприємств”

1. Чому товари обмежені є економічними ?
2. Дайте пояснення: як Ви розумієте поняття терміну “ Економіка “.
3. Які важливі аспекти висвітлює економіка?
4. Що таке позитивна, нормативна і інструктивна економіка ?
5. Поясніть поняття альтернативного використання ресурсів .
6. Що таке граничні можливості використання ресурсів ?
7. Поясніть проблему раціонального використання ресурсів і в чому суть збереження і заощадження ресурсів.
8. Що є предметом вивчення науки “Економіка та фінанси підприємств”?
9. Зв’язок науки “Економіка та фінанси підприємств” з технологічними і економічними дисциплінами.
10. Подайте визначення що таке економічний “процес” і “ явище”?
11. Основні принципи діалектичного методу дослідження явищ і процесів.
12. Індукція і дедукція як наукові методи вивчення явищ і процесів.
13. Аналіз і синтез як наукові методи вивчення явищ і процесів.
14. Які елементи діалектичного методу використовує в своїх дослідженнях наука” Економіка та фінанси підприємств“.
15. Завдання науки “Економіка та фінанси підприємств” в умовах розвитку багатокладної економіки.

Тема 2. Підприємство – як суб’єкт господарювання.

1. При яких умовах можливий процес виробництва?
2. Дати визначення, що таке підприємство і назвати його основні ознаки.
3. Які і з ким відбуваються відносини в процесі діяльності підприємства?
4. Дати характеристику основним елементам підприємства.
5. Які знаєте види інформація і яке значення вони мають для підприємства.?
6. Викладіть основні положення Господарського кодексу України.
7. Яким основним документом керується підприємство в процесі своєї діяльності і подайте його основні положення?
8. Яким вимогам повинні відповідати цілі підприємства?
9. Назвіть основні види діяльності підприємства?
10. Що таке конкуренція і її місце в ринковій економіці?
11. Монополізм і його шкідливість
12. Яка роль малих підприємств в зміцненні економіки України.

Тема 3. Класифікація, види підприємств та основи підприємницької діяльності.

1. Які знаєте можливі варіанти виникнення горизонтальних і вертикальних зв'язків підприємства?
2. Які взаємопов'язані стадії можна виділити у виробництві?
3. Яку роль і значення має продукція підприємств для людей?
4. Як Ви розумієте взаємодію природних і економічних законів?
5. Назвіть складові внутрішнього середовища підприємства.
6. Що таке проміжний результат підприємства?
7. Що таке кінцевий результат підприємства?
8. Що таке виробництво? Назвіть чинники, що його забезпечують.
9. Які види діяльності підприємства контролює держава ?
10. Які основні зобов'язання покладено в трудову угоду колективу ?
11. Які знаєте моделі підприємства і в чому їх суть?
12. Подайте класифікацію підприємств за галузевою ознакою.
13. Які підприємства відносять до вузькоспеціалізованих ?
14. Які підприємства відносять до багатогалузевих ?
15. Як класифікуються підприємства за сферою діяльності ?
16. Подайте характеристику різних підприємств, їх економічну основу.
17. Подайте правові основи і економічні засади функціонування фермерського господарства.
18. Чим визначається структура підприємства?
19. Які галузі відносяться до головних?
20. Назвіть основні підрозділи підприємств?
21. Що є центральною ланкою підприємства?
22. Яка роль економічної служби діяльності підприємства ?

Тема 4. Управління підприємством та організація виробництва.

1. Що таке управління підприємством ?
2. Які основні цілі управління?
3. Назвіть основну мету управління.
4. В чому зміст основних принципів управління підприємством?
5. Назвіть загальні принципи управління.
6. У чому зміст процесу управління підприємством ?
7. Що таке методи управління ?
8. Що таке засоби управління ?
9. У чому зміст економічних методів управління ?
10. У чому зміст організаційних методів управління ?
11. У чому зміст соціально-психологічних методів управління ?
12. У чому полягає суть організації виробництва ?
13. Мета організації.

14. Назвіть завдання організації виробництва.
15. Назвіть складові організації виробничої системи.
16. Назвіть основні принципи організації виробництва.
17. У чому зміст системної концепції організації виробництва ?

Тема 5. Матеріально-речові елементи підприємства.

1. Що таке матеріальні ресурси підприємств?
2. Що відносимо до виробничих ресурсів?
3. Що таке предмети праці і засоби виробництва ?
4. Що називаємо матеріально-технічною базою підприємств ?
5. Особливості матеріально-технічної бази.
6. Що включають енергетичні потужності ?
7. Як визначити рівень енергоозброєності праці і енергозабезпеченості підприємства ?
8. Що таке механізація і як визначити рівень механізації виробничих процесів ?
9. Що означає часткова, комплексна механізація і автоматизація виробництва ?
10. Що таке система машин і які ви знаєте її види ?
11. Назвіть показники ефективності використання МТП.
12. Назвіть показники ефективності використання автомобільного автотранспорту.

Тема 6. Основні фонди підприємств.

1. Що таке виробничі фонди і подайте їх класифікацію.
2. Що таке основні фонди і подайте їх класифікацію.
3. Що таке активна і пасивна структура основних фондів ?
4. Назвіть методи вартісної оцінки основних фондів.
5. Що таке фондозабезпеченість підприємства і фондоозброєність праці?
6. Назвіть види зносу основних засобів і подайте їх характеристику.
7. Що таке амортизація основних засобів ?
8. Назвіть методи нарахування амортизації основних засобів.
9. Як визначити річну суму і норму амортизації?
10. Коли здійснюється оборот основних фондів ?
11. На які цілі призначено фонд амортизаційних відрахувань ?
12. Чи нараховується амортизація на основний засіб. Що не працював протягом року ?
13. Що таке моральне спрацювання основних фондів ?
14. Подайте стадії відтворення основних фондів підприємства.
15. Як визначити коефіцієнт приросту, спрацювання, вибуття та оновлення основних фондів ?

16. Що означає ситуація, коли сума амортизації дорівнює балансовій вартості засобу ?
17. Назвіть показники ефективності використання основних фондів.
18. Назвіть основні шляхи покращення використання основних фондів.

Тема 7. Оборотні фонди підприємств.

1. Що таке оборотні фонди?
2. Яка роль оборотних фондів у матеріальному виробництві ?
3. Подайте класифікацію оборотних фондів ?
4. В чому особливості організації, формування і руху оборотних фондів підприємств ?
5. Що відносимо до виробничих запасів ?
6. Що включається до незавершеного виробництва ?
7. Що таке кругообіг оборотних фондів, подайте його стадії ?
8. Як здійснюється управління оборотними засобами на підприємстві ?
9. Дайте характеристику оборотним засобам за джерелами походження ?
10. Як визначити матеріаломісткість продукції, матеріаловіддачу ?
11. Назвіть показники ефективності використання оборотних фондів і подайте методику їх визначення.
12. Назвіть основні шляхи підвищення ефективності використання оборотних засобів.

Тема 8. Кадри підприємства і зайнятість.

1. Які об'єктивні передумови виникнення ринку праці ?
2. Під впливом яких чинників знаходиться ціна робочої сили ?
3. Які чинники формують попит і пропозицію робочої сили ?
4. На які види поділяється ринок робочої сили ?
5. Що таке безробіття і його види ?
6. Які чинники впливають на рівень безробіття ?
7. Трудові ресурси підприємств.
8. Категорії і структура персоналу підприємства.
9. Що таке баланс праці та мета його складання ?
10. Показники використання трудових ресурсів та методика їх визначення.
11. Шляхи раціонального використання трудових ресурсів.

Тема 9. Продуктивність праці.

1. Праця та її особливості.
2. Показники продуктивності праці та методика їх визначення.
3. Назвіть прямі і непрямі показники продуктивності праці.

4. Що таке ефективність праці ?
5. Яка залежність між рівнем продуктивності праці та її оплатою ?
6. Від яких чинників залежить рівень продуктивності праці ?
7. Які умови підвищення рівня продуктивності праці ?
8. Подайте систему мотивації праці.
9. Що таке оплата праці, назвіть її форми.
10. Що віднести до економіко-організаційних і соціальних чинників підвищення продуктивності праці ?
11. Що віднести до технічних і технологічних чинників продуктивності праці ?

Тема 10. Інвестиційна діяльність підприємств.

1. Що таке інвестиції та інвестиційна діяльність ?
2. Що таке реальні та фінансові інвестиції ?
3. Які основні напрями інвестиційної діяльності підприємств?
4. Які є джерела інвестицій ?
5. Як класифікуються по характеру участі та за обсягом вкладень ?
6. Як класифікуються інвестиції по часу інвестування та формі власності?
7. Що таке лізинг і назвіть його основні переваги.
8. Хто може виступати лізингодавцем ?
9. Що таке фінансовий лізинг і оперативний лізинг ?
10. Як класифікується лізинг по способу передачі майна ?
11. Як поділяється лізинг в залежності від типу майна ?
12. Який є лізинг по характеру платежу ?
13. Що означає послідовне, паралельне та інтервальне інвестування і отримання прибутку ?
14. Що означає поріг рентабельності інвестиційного проекту ?

Тема 11. Якість, стандартизація і сертифікація продукції

1. Корисність товару, її суть.
2. Якість товару – як чинник конкурентоспроможності продукції.
3. Які основні завдання підприємства щодо підвищення якості вироблюваної продукції ?
4. Одиничні і комплексні показники якості продукції
5. Технологічні, естетичні і екологічні показники якості продукції.
6. Методи оцінки якості продукції.
7. Що таке лабораторний метод оцінки якості продукції ?
8. Розкрийте суть управління якістю продукції.
9. Назвіть чинники, що впливають на якість продукції ?
10. Назвіть технічні способи підвищення якості продукції ?
11. Подайте організаційні чинники підвищення якості продукції.

12. Назвіть економічні та соціальні способи підвищення якості продукції ?
13. Стандартизація продукції і її принципи.
14. В чому суть державних стандартів ?
15. Що таке галузеві стандарти і технічні умови ?
16. Сертифікація продукції, обов'язкова і добровільна.

Тема 12. Ціни і ціноутворення на продукцію підприємств

1. Що таке ціна і її складові елементи ?
2. Функції ціни.
3. Який зв'язок ціни із собівартістю продукції ?
4. Як впливає попит на формування ринкової ціни ?
5. Як впливає пропозиція на формування ринкової ціни ?
6. Як диференціюються ціни залежно від каналів реалізації продукції ?
7. Яке місце ціни у вирівнюванні економічних умов господарювання ?
8. Що включає в себе економічне обґрунтування закупівельної ціни ?
9. Поясніть стимулюючу, розподільчу і сигнальну функції ціни в ринковій економіці.
10. Як залежать ціни від якості продукції ?
11. Що означає ціна рівноваги ?
12. Як впливає рівень оптових цін на промислові засоби виробництва та собівартість сільськогосподарської продукції ?
13. Основні принципи ціноутворення.
14. Система цін на продукцію.
15. Які основні напрями вдосконалення ціноутворення ?
16. Як встановлюється розмір ринкової ціни на продукцію ?
17. За яких показників якості продукції зростає рівень цін ?
18. Як впливає ціновий чинник на рівень рентабельності ?

Тема 13. Ринок та ринкові відносини.

1. Розкажіть про ринок та його основні функції.
2. Поясніть дію функцій ринку: регулюючої, ціноутворюючої та санації.
3. Які чинники обумовлюють зниження витрат і підвищення якості продукції?
4. Які передумови функціонування ринку?
5. Назвіть основні суб'єкти ринку.
6. Що є основною метою і завданням ринку?
7. Ринкова діяльність підприємства: виробнича, розподільча та маркетингова орієнтація.
8. Що таке інфраструктура ринку?
9. Назвіть основні елементи інфраструктури ринку
10. На які підсистеми поділяється інфраструктура ринку?

11. Назвіть функції та завдання інфраструктури ринку.
12. Що таке біржа і її роль у розвитку ринку?
13. Подайте основні риси товарної біржі.
14. Що таке оптовий ринок?
15. Що таке аукціони?
16. Що таке агро торговий дім і його завдання?

Тема 14. Витрати виробництва і собівартість продукції.

1. Що таке суспільні витрати і вартість продукції ?
2. Собівартість продукції та її види.
3. Від яких чинників залежить рівень собівартості ?
4. Подайте класифікацію витрат.
5. Як розподіляються накладні витрати за видами продукції ?
6. Які відмінності між виробничою і повною собівартістю ?
7. Елементи витрат і їх класифікація.
8. Що таке граничний продукт та граничні витрати ?
9. Суть процесу управління витратами.
10. Що таке норми і нормування витрат ?
11. Назвіть методи розподілу витрат при обчисленні собівартості.
12. Які витрати відносяться до загально виробничих і загальногосподарських витрат ?

Тема 15. Фінанси підприємств.

1. Що таке фінанси підприємств?
2. У чому зміст фінансових ресурсів підприємств?
3. Що є об'єктом фінансових ресурсів підприємства?
4. Визначте роль і місце фінансів підприємств в загальній системі фінансів підприємств.
5. Подайте склад фінансових ресурсів.
6. Розкрийте структуру фінансових ресурсів підприємства.
7. У чому зміст фінансових відносин?
8. Охарактеризуйте джерела формування фінансових ресурсів підприємства.
9. У чому полягає призначення фінансів підприємства?
10. Які функції виконують фінанси підприємств?
11. Розкрийте зміст розподільчої функції фінансів.
12. У чому зміст контролюючої функції фінансів?
13. У чому зміст фінансового контролю?
14. Визначте зміст фінансової діяльності підприємств.
15. Розкрийте механізм управління фінансовою діяльністю підприємства.

16. Визначте основні завдання фінансової діяльності підприємства.
17. У чому зміст фінансового планування і прогнозування?
18. Що таке грошовий оборот?
19. Види розрахунків підприємства.
20. У чому зміст організації безготівкових розрахунків?
21. Назвіть принципи організації безготівкових розрахунків.
22. Які є види банківських рахунків.
23. Який порядок відкриття банківських рахунків?

Тема 16. Результати діяльності підприємств.

1. Роль і значення товару у суспільному виробництві.
2. Гроші та їх функції в товарно-грошових відносинах.
3. Ринок та його основні функції.
4. Валова продукція та методи її оцінки.
5. Що включається в склад валової продукції?
6. Оцінка валової продукції за методом “валового обороту” та його недоліки.
7. Структура валової продукції та тенденції її зміни.
8. Товарна та реалізована продукція?
9. Які чинники впливають на рівень товарності продукції?
10. За якими каналами здійснюється реалізація продукції?
11. Економічне значення товарної продукції.
12. Ринкова діяльність підприємства: виробнича, розподільча та маркетингова орієнтація.
13. За рахунок чого підприємства можуть покращити фінансові результати під час реалізації продукції?

Тема 17. Ефективність діяльності підприємств.

1. Що таке ефект і розкрийте суть ефективності виробництва.
2. Яка різниця між ефективністю і результативністю?
3. Що таке критерій ефективності?
4. Що таке виробничо-економічна ефективність?
5. Що таке соціально-економічна ефективність?
6. Коли виробництво є ефективним з позиції суспільства, з позиції підприємства, з позицій особистих інтересів?
7. Назвіть загальні і часткові показники ефективності.
8. Рентабельність, як узагальнюючий показник ефективності.
9. Чинники і резерви зростання рентабельності.
10. Методологічні основи визначення ефективності окремих заходів.
11. Що таке чистий доход і як розрахувати його величину?

12. Що таке прибуток і як розрахувати його величину?
13. Які показники характеризують рентабельність виробництва ?
14. Подайте економічний зміст норми прибутку ?
15. Назвіть основні чинники комплексного впливу на збільшення обсягу продукції і зниження затрат на її виробництво.

Тема 18. Економічний ріст підприємства. Розміщення, концентрація, спеціалізація та кооперація виробництва.

1. В чому суть економічного росту ?
2. Назвіть типи економічного росту підприємства.
3. Подайте найважливіші чинники екстенсивного типу росту.
4. Рівень інтенсифікації виробництва.
5. Які показники характеризують інтенсифікацію виробництва ?
6. В чому об'єктивна необхідність інтенсифікації виробництва ?
7. Основні напрями інтенсифікації.
8. Який зв'язок інтенсифікації і науково-технічного прогресу ?
9. Які показники економічної ефективності запровадження нової техніки?
10. За якими основними напрями здійснюється запровадження досягнень у виробництво ?
11. Що виражає розміщення виробництва і його основні принципи ?
12. Який зв'язок між розміщенням виробництва і спеціалізацією та концентрацією ?
13. Які показники характеризують ефективність розміщення виробництва ?
14. Як впливає науково-технічний прогрес на розміщення виробництва ?
15. Що визначає специфіку спеціалізації підприємства ?
16. Що таке спеціалізоване підприємство і як визначається рівень спеціалізації ?
17. Види спеціалізації.
18. Які показники характеризують розмір господарства ?
19. Які показники характеризують концентрацію виробництва ?
20. Назвіть показники ефективності концентрації виробництва ?
21. Яка головна мета кооперації?
22. Чому виникла потреба в кооперації?
23. В чому соціально-економічна суть кооперації?
24. Які чинники сприяють розвитку кооперації?
25. Яка форма власності в кооперативі?
26. Що таке кооператив?
27. Які Ви знаєте типи кооперативів?
28. Які Ви знаєте види кооперативів?
29. Що таке виробничий кооператив?
30. Що таке обслуговуючий кооператив?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Базецька Г. І. Конспект лекцій з дисципліни «Фінанси підприємства» / Г. І. Базецька; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 125 с
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / І.М.Бойчик.– К. : Кондор-Видавництво, 2016. – 378 с.
3. Господарський кодекс України // Звід Кодексів і Законів України. – К. : Укр. агентство інформації та друку „Рада“, 2007. – С. 97 – 166.
4. Економіка підприємства / [Горбонос Ф. В., Черевко Г. В., Павленчик Н. Ф., Павленчик А.О.]. – К. : Знання, 2010. – 640 с.
5. Економічна енциклопедія : у 3 т. / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Вид. центр “Академія”, 2000 – 2001.
6. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств : підручник / О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 504 с.

ДОДАТКОВА

1. Башнянин Г. І. Ринкові економічні системи: проблеми становлення функціональної структуризації і типологізації / Башнянин Г. І., Копич І. М., Слюсарчик М. П. – Львів : ЛКА, 2001. – 212 с.
2. Березін О.В. Економіка підприємства : навч. посіб. / О.В. Березін, Л.М. Березіна, Н.В. Бутенко. — К. : Знання, 2009. – 390 с.
3. Белєвцев М. І. Інфраструктура товарного ринку / М. І. Белєвцев, Л. В. Шестопалова – К. : Центр навч. літ., 2005. – 416 с.
4. Гетьман О.О. Економіка підприємства : навчальний посібник / О.О.Гетьман, В.М.Шаповал. – 2-е вид. – К. : ЦУЛ, 2010. – 488 с.
5. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства : Навчальний посібник / В.І.Гринчуцький, Е.Т.Карапетян, Б.В.Погріщук. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 304 с.
6. Донець Л.І. Основи підприємництва / Навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – 320 с.
7. Економіка виробничого підприємства : навч. посіб. / за ред. Й.М.Петровича. – К. : Знання, 2010. – 490 с.
8. Економічна безпека : навч. посіб. / за ред. О.М.Джужі. – К. : ЦУЛ, 2010. – 368 с.
9. Економіка підприємства : структурно-логічний навч. посібник / за ред. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2001. – 457 с.

10. Економічний словник / за ред. П. І. Багрія, С. І. Дорогунцова. – К. : Гол. ред. Української Радянської енциклопедії Академії наук Української РСР, 1973. – 623 с.
11. Мочерний С. В. Економічна теорія / Мочерний С. В. – К. : Вид. центр „Академія“, 2003. – 656 с.
12. Современная украинская энциклопедия. Т. 12. – Х. : Кн. клуб „Клуб семейного досуга“, 2005. – 416 с.
13. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності / В. М. Шейко, Н. Н. Кушнарєнко. – К. : Знання, 2006. – 307 с.

Навчальне видання

Павленчик Наталія Федорівна

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
з дисципліни**

ЕКОНОМІКА ТА ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності
242 Туризм

Кафедра економіки та менеджменту
Львівський державний університет фізичної культури
Україна, 79007, м. Львів, вул. Костюшка, 11

